

Darko Breitenfeld, Vesna Lecher-Švarc, Darko Kristović, Matej Akrap, Ivana Rešetar, Ruth Švarc

STVARALAŠTVO NEKIH SKLADATELJA U TREĆOJ ŽIVOTNOJ DOBI

HRVATSKO LIJEČNIČKO GLAZBENO DRUŠTVO HLZ-A,
ZAGREB, ŠUBIĆEVA 9

Sažetak

Zbog napretka u medicini i boljoj zdravstvenoj zaštiti stanovništva, produžio se životni vijek, koji još uvijek raste i to poprilično konstantno, otprilike dvije godine po desetljeću unatrag posljednjih 200 godina. Dok je u prošlosti čak 70 posto ljudi umiralo od zaraznih bolesti i infekcija, u novije vrijeme u prvi plan dolaze kronične nezarazne bolesti, najčešće srčano-žilne, moždane i zloćudne bolesti. Treću životnu dob karakteriziraju smanjene fizičke sposobnosti, slabiji vid i sluh, slabije motoričke reakcije, sporost u hodu. U toj dobi karakteristične su i različite psihološke promjene, pamćenje je oslabljeno, a zaboravljivost izraženija. Unatoč tomu, novija istraživanja pokazuju kako kreativnost ne opada s godinama nego samo mijenja smjer, postaje zrelija, za razliku od mladosti koja je opterećena potrebom za dokazivanjem, slijedešnjem određenoga puta, potrebom da se bude poput drugih... Tako su i neki skladatelji bili izrazito aktivni i u svojim 80-im i 90-im godinama života. Kao primjere izdvojili smo stvaralaštvo skladatelja G. Verdija, R. Straussa te I. Stravinskoga.

Uvod

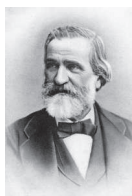
Neki skladatelji, osobito oni koji su imali miran život, skladali su i u kasnim osamdesetim godinama života^{1,2,3,4} (A. Gyrowetz, V. d'Indy, J.-Ph. Rameau, F. Schmitt, R. Strauss, I. Stravinski, G. Ph. Telemann, R. Vaughan Williams, W. Walton), no neki od njih umrli su od posljedica interkurentne infekcije ili nagle srčane smrti, gotovo usred rada (E. von Dohnányi, O. Straus, R. M. Glière), ili od plućne embolije (F. Kreisler). Mnogo je skladatelja svoju djelatnost u starosti usmjerilo prema dirigiranju (J. A. Hase, O. Klemperer, I. Pizzetti, O. Straus), ili još češće pedagoškomu radu (N. Boulanger, J. Elsner, F. Pedrell, C. Ruggles, R. Sessions, A. Thomas) i drugim muzikološkim (E. Wellesz, F.-J. Fétis) ili organizacijskim glazbenim djelatnostima (M. Clementi, Z. Kodály, W. Egk, Th. Tallis).

Skлонost novinama i broj te važnost skladanih djela s godinama života ipak opada u prosjeku (M.-A. Charpentier, F. Cilea, H. Duparc, J. Elsner, I. J. Paderewski, J. Sibelius i nisu stvarali posljednjih desetljeća života) i uvjetovan je općim starenjem (aterosklerozom: K. J. Marx, C. Saint-Saëns), alkoholizmom (J. Sibelius, Th. A. Walmisley), drugim bolestima, poput moždanoga udara (M. Clementi, Ch. Ives, G. Verdi).

Nažalost, bilo je i slučajeva kada su skladatelji bili razočarani zanemarivanjem svoje glazbene okoline ili su isпали iz kolotečine novijih glazbenih događanja – težnja – smjerova i bili utučeni i obeshrabreni zbog nagloga opuštanja (M. Bruch, P. Mascagni, J. Sibelius). Isto se znalo događati kod nagloga umirovljenja, kao u slučajevima L. Cherubinja i G. Ph. Telemanna. Neki su skladatelji

umrli zbog okolišnih razloga: I. J. Paderewski (predsjednik Republike Poljske) na iscrpljujućim pijanističkim koncertnim turnejama radi spašavanja svoje zaposjednute domovine ili C. Cui u jeku ruskoga revolucionarnoga kaosa.

Na kraju navodimo tri poznata skladatelja koji su bili uspješni i u svojim 80-im godinama: ovogodišnjega slavljenika Giuseppea Verdija, Richarda Straussa i Igora Stravinskoga.

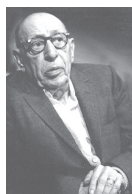
Giuseppe Verdi (1813. – 1901.) talijanski je dirigent i skladatelj uglavnom operne glazbe.

Taj mirni, povučeni i depresivni, prodorni operni velikan živio je relativno dramatičnim životom (rano mu je umrla žena i dvoje djece) u isto tako dramatičnom razdoblju povijesti te je postao utjelovljenjem pokliča za ujedinjenje Italije. Sporije se razvijao i stjecao slavu svojim vrlo popularnim operama; kao da je sporije sazrijevao, ali i stario, tako da je oko njegove 80. godine bila praižvedba njegove zadnje opere *Falstaff*. Bio je uglavnom dobra zdravlja, uz samo povremenu boležljivost, a u starosti sve jaču reumu i bronhitičke smetnje. Povremene teške gripe i upale pluća i prije su ga gotovo stajale života. Nakon smrti druge supruge, osamljeno i depresivno mijenja mjesta boravka od svojega imanja do raznih hotela, toplica i drugih lječilišta. Ipak, zadnje skladbe ne može više ni završiti. Dohvativši i 20. stoljeće, oborio ga je naglo i zadnji moždani udar te umire za nekoliko dana, usprkos vrhunskoj liječničkoj pomoći.

Richard Strauss (1864. – 1949.) njemački je dirigent, skladatelj poznatih opera i simfonijskih pjesama. Bio je vrlo marljiv, miran i optimističan, sređen čovjek. Tijekom života bio je povremeno teže bolestan od svojih 30-ih godina, ali se uvijek uspio oporaviti. Pri kraju života liječio je upalu

slijepoga crijeva, a zatim se podvrgnuo kompliciranoj operaciji mokraćnoga mjehura. 85. obljetnicu života slavi dirigitirajući i skladajući. To ga je iscrpilo te nastupaju srčane i dišne tegobe uz bubrežne kamence, pijelonefritis i uremiju, i zbog toga umire brzo.

Igor Stravinski (1882. – 1971.) ruski je dirigent i skladatelj scenskih i instrumentalnih djela te središnja svjetska skladateljska osobnost sredinom 20. stoljeća. Umire u 89. godini života od kronične bolesti.

Završna misao

Treba uzeti u obzir utjecaj načina života skladatelja na dugovječnost, odnosno njihovo stvaralaštvo, tzv. »sindrom trošenja, odnosno bržega sagorijevanja« najistaknutijih skladatelja, kao i uloga nasljednosti i vjerojatno bolesti i drugih vanjskih čimbenika. Iako se najviše skladaju kapitalna djela u četvrtom i petom desetljeću života, proces sazrijevanja može se nastaviti do osamdesetih godina života (*G. Verdi: Falstaff*) ili dapače i do devedesetih godina (*J. L. Bella, J. B. Foerster, A. Gretchaninov, G. F. Malipiero, R. Stolz*). Najsvjetliji primjer toga je 2012. godine u 104. godini života preminuli američki skladatelj Elliott Carter, koji je 100. obljetnicu proslavio svečano, ali još više vrlo radno, i dalje je mnogo skladao. Iste godine umro je i H. W. Henze, njemački skladatelj, koji je i u svojim 80-im godinama uspješno skladao.

Literatura

1. Böhme, G. *Medizinische Portraits berühmter Komponisten*. Stuttgart, Fischer, 1981.
2. Blume, F. *Musik in Geschichte und Gegenwart* (MGG). Kassel, Baerenreiter, 1989.
3. Lange-Eichbaum, W., Kurth, W., Ritter, W. *Genie, Irrsinn und Ruhm. Die Komponisten*. München, Reinhardt, 1986.
4. Sadie, SG. *World encyclopedia of music*. London, McMillan, 1980.

